

Літературно-музичний вечір «До тебе я, Тарасе, йду»

Тамара Бабійчук,

кандидат педагогічних наук

м. Бердичів

Автор пропонує сценарій вечора, присвяченого 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка. Перед глядачем Кобзар постає пророком, патріотом України, гуманістом, людиною сильною волі, незламних ідейних переконань, великого таланту. Запропонований захід має як пізнавальне, так і розвивальне та виховне значення.

Ключові слова: Тарас Шевченко, Україна, талант, поет, художник.

На сцені портрет Тараса Шевченка, напис «До тебе я, Тарасе, йду»; стілик, покритий вишитим рушником, на якому – «Кобзар» і свічка.

Ведучі стоять зліва.

Пісня «Іду до Тараса» (слова Ю. Рибчинського, музика О. Осадчого)

Читець І. Щаслива мати, породивши сина.
Щасливий син, прославивши її.
На світі є Шевченко й Україна –
То батько й мати, дорогі мої.

Пашисті дні і ночі солов'їні,
По небу сонця щирозлотий літ.
І скільки літ судилось Україні –
Тарасові судилось стільки літ.

Ведучий І. До вашої уваги, дорогі студенти, викладачі і гості Бердичівського педагогічного коледжу, вечір, присвячений 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка (*запалює свічку біля портрета Тараса Шевченка*).

Ведучий ІІ. Нам, молодим, дорогі спогади про те, як український хлопчик, народжений у кріпацькій сім'ї, став не тільки високомайстерним художником, гравером, скульптором, архітектором.

Ведучий І. Став великим пророком України, її сміливим і волюбним сином, гордістю нашої Вітчизни, її символом.

Ведучий ІІ. У Тараса, як і в інших талановитих людей, усе починалося в дитинстві.

Пісня «Садок вишневий коло хати»
Сцени «У бур'янах»
Сцена І

Мати. Бодай ті діти не родились, що мають рости в неволі.

Баба. Не можна так казати, дочко, – гріх. Може, доля якраз талан твоєї дитині готує.

Мати. Нам усім один талан: довічне панське ярмо.

Баба. Не клич на дитину лихо. Краще послухай, що я казатиму. Є така прикмета: перш ніж зайти до поро-діллі в хату, заглянь знадвору у вікно, то й побачиш долю новонародженого. Коли я заглянула у ваше вікно, по ледь не зомліла. Не доводилось мені ніколи бачити таке.

Мати. І що ж ви, бабусю, побачили?

Баба. А побачила я – сидить за столом повно всякого панства, а поміж панством – мужик стоїть, вичитує щось із паперів. А пани на нього кулаками махають, а підійти бояться. Коли це, де не візьмись, цар. Та як схопляться вони з тим мужиком.

Мати. І що ж то значить, бабусю?

Баба. Виросте з твого сина, Катре, неабияка людина. Буде він змагатися з панами і царями. А за що – сама догадайся. Кажуть, що народиться той, хто волю в панів одніме і людям віддасть. Хто знає, може, це і твій син, Катре.

Мати. Волю? Мій синочку! Рости та набирайся сил!

Сцена ІІ

Мати. Світ не бачив такої дитини! Цілий день у мандрах. А тепер і зовсім пропав.

Батько. Догледіли! Він же ще малий!

Катря. Може, заснув десь у бур'янах.

Батько. Треба йти шукати.

Входить Тарас.

Катря. А ось і він! Де це ти був?

Тарас. Я пішов у поле і заблукав. То мене додому привезли чумаки.

Мати. Чого ж ти, синочку, ходив у поле?

Тарас. Дивитися, де сонце заходить. Бачив залізні стовпи, що підпирають небо, і ті ворота, куди сонце заходить на ніч, як корова в хліб.

Катря. Ой, Тарасе, що з тебе вийде?

Батько. Другий Кармелюк!

Тарас. Це той, що в панів однімає та бідних наділяє?

Сцена ІІІ

Тарас (у руках «зброя»: рушниця з соняшничиння і шабля з лозини; підходить до уявного будяка). Ти пан Дашкевич? (рубає голову). Ти пан Висоцький? (рубає). А це хто? Найвищий! Це, певно, їх цар! (рубає голову).

Оксана. Тарасе!

Тарас. Який я Тарас? Я – гайдамака!

Оксана. Що ти робиш?

Тарас. Не заважай – бач, панам голови рубаю.

Оксана. Я тобі допоможу.

Тарас. Добре. Будь і ти гайдамака.

Сцена ІV

Мати. Добрий співака Тарас. Яких тільки пісень не знає! Його б до архирейського хору.

Батько. Спершу відправимо в школу. Грамота йому піде в руку. До книжки він охочий.

Мати. Давно пора.

Батько. Пам'ять у нього добра. І серце добре.

Мати. Так, так! А що вже жалісливий – почує сумне, зараз заплаче.

Батько. Але й упертий. Як стане коли на своєму, то як тур.

Сцена V

Оксана. Ти чимось збентежений, Тарасе? Що тебе мучить, скажи!

Тарас. Оксано, я – злодій!

Оксана. Ти? Що ж ти украв? І в кого?

Тарас. У дяка украв п'ятака.

Оксана. Нащо?

Тарас. Щоб купити папір, зробити з нього книжечку, обмалювати її візерунками і вписувати туди ті пісні і вірші, які припали до вподоби.

Оксана. І ти так страждаєш?

Тарас. Мені здається, що життя мене покарає за того вкраденого п'ятака.

Сцена VI

Катря. Боже, Тарасику, який ти бідний! Голодний, і сорочка не біла. Нестрижений, нечесаний. У таку стужу ходиш босий. Приходь до мене, братику, я хоч чимось тобі допоможу.

Тарас. Спасибі, сестро. Але як вирватися – дяк не пускає. Роботи багато.

Катря. Недобрий він.

Тарас. Злий. І б'ється дуже.

Катря. Покинь його, Тарасе.

Тарас. Колись покину. Але ще не час. Вчитися, Катре, я дуже хочу. Дуже. Читати, писати. Господи, як це красно! І світ тоді такий красний. Забуваєш, що ні матері немає в тебе, ні батька. Забуваєш про все!

Сцена VII

Оксана. Куди ти, Тарасику?

Тарас. Іду вчителя шукати. Піду до хлипнівського маляра, впаду йому в ноги, почну благодати: вивчить мене на маляра, хоч абиякого, хоч поганенького, аби тільки на маляра. А я вам того повік не забуду.

Оксана. А він тебе прийме?

Тарас. Прийме. Він казав, що з мене буде путній маляр. А тоді я змаляю, Оксано, і твою хату, і тебе. Я стану художником, от побачиш, Оксано!

Ведучий I. Доля приведе Тараса Шевченка в класи Академії мистецтв, і вчителем його буде сам Карл Брюллов.

Ведучий II. Мистецька спадщина Тараса Шевченка налічує 1200 творів – картин, акварелей, сепій, офортів, малюнків.

Ведучий I. Шевченко був талановитим художником. Малярські роботи могли б гарантувати йому забезпечене життя.

Ведучий II. Якби не поезія.

Ведучий I. Ця муза не принесла йому багатства.

Ведучий II. Але вона дала йому народну любов – ширю і вірну, вічну.

Ведучий I. Шевченковими творами зачитувалися, їх завчали напам'ять, їх співали.

Пісня «Зоре моя вечірня»

Театральна вітальня «Поет і його герої»

На сцену виходить Т. Шевченко з героями поетичних творів.

Шевченко почергово підходить до своїх героїв, і вони «оживають».

Ведучий II. Шевченкові герої – це люди благородні, з високими помислами і мораллю.

Ведучий I. Особливою любов'ю у Шевченка зігріті дівчата, покритки, матері.

Шевченко. Дівчино молодая, незарученая, вишила ти хустину коханому в похід. Щоб берегла козака в лютім бою та хустина мережана, вишиваная. Щоб вертався живим.

Дівчина. Хустиночко мережана,

Вишиваная,

Вигаптую, подарую,

А він мене поцілує,

Хустино моя

Мальованая.

Здивуються вранці люди,

Що в сироти хустка буде

Мережана,

Мальованая.

А я косу розплітаю,

З дружиною походжаю,

Доленько моя,

Матінко моя.

Шевченко. А ти, моя чудесная Лілеє, чого сумуєш-тужиш-печалишся?

Лілея. За що мене, як росла я,

Люди не любили?

За що мене, як виросла,

Молодую вбили?

За що вони тепер мене

В палатах вітають,

Царівною називають,

Очей не спускають

З мого цвіту? Дивуються,

Не знають, де діти!

Скажи мені, мій братику,

Королевий Цвіте!

Шевченко. А ти, вродливице, стала тополею, рятуючись від матиного бажання – поєднати тебе з багатим нелюбом.

Мати. Іди, доню,

Не вік дівувати!

Він багатий, одинокий –

Будеш панувати.

Дочка. Не хочу я панувати,

Не піду я, мамо!

Рушниками, що придбала,

Спусти мене в яму.

Нехай попи заспівають,

А дружки заплачуть,

Легше, мамо, в труні лежать,

Ніж його побачить.

Шевченко. Катерино, серце моє, лишенько з тобою. Де ти в світі подінешся з малим сиротою?

Катерина. Ти не пізнав мене, йване?

Серце, подивися,

Їй же Богу, Катруся!

Москаль. Дура, отвяжися!

Возьміте прочь безумную!

Катерина. Боже мій! Іване!

І ти мене покидаєш?

А ти ж присягався!

Москаль. Возьміте прочь! Что ж вы стали?

Катерина. Кого? Мене взяти?

За що ж, скажи, мій голубе?

Кому хоч оддати

Свою Катрю, що до тебе

В садочок ходила,

Свою Катрю, що для тебе

Сина породила?

Шевченко. Схилияю низько чоло перед твоїм материнським подвигом, Ганно.

Ганна. Марку! Подивися,

Подивися ти на мене:

Бач, як я змарніла!

Я не Ганна, не наймичка,

Я....

Прости мене! Я каралась

Весь вік в чужій хаті.

Прости мене, мій синочку!

Я... я твоя мати...

Ведучий II. Так мало у творах Шевченка щасливо-го кохання. Однак у поемі «Гайдамаки» таке кохання – сильне, пристрасне, благородне – вражає.

Шевченко. Я знаю, Яремо й Оксано, що ви переїдете через страшні випробування і збережете своє кохання.

Ярема. Завтра вночі у Чигрині

Свячений дістану.

Дасть мені він срібло-злото,

Дасть мені він славу,

Одягну тебе, обую,

Посаджу, як паву,

На дзиглику, як гетьманшу,

Та й дивитись буду,

Поки не вмру, дивитимусь.

Оксана. А може, й забудеш?

Розбагатієш, у Київ

Поїдеш з панами,

Найдеш собі шляхтяночку,

Забудеш Оксану!

Ярема. Хіба краща є за тебе?

Оксана. Може, й є – не знаю.

Ярема. Гнівиш Бога, моє серце:

Кращої немає

Ні на небі, ні за небом,

Ні за синім морем

Нема кращої за тебе!

Оксана. Що се ти говориш?

Схаменися!

Ярема. Правда, рибко!

Ведучий I. Шевченкові боліли нещастя України, поневоленої царизмом Вітчизни, пекло ярмо несвободи.

Шевченко. Про що ти замислився, славний гетьмане Тарасе Трясилу?

Трясило. Україно, Україно,

Ненько моя, ненько!

Як згадаю тебе, краю,

Заплаче серденько. .

Де поділось козачество,

Червоні жупани?

Де поділась доля-воля?

Бунчуки? Гетьмани?

Де поділося? Згоріло?

А чи затопило

Синє море твої гори,

Високі могили?

Шевченко. А про що твої думи, вольний гетьмане Полуботку, безневинно замучений деспотом Петром I у Петропавлівській фортеці?

Полуботок. О царю поганій!

Царю проклятий, лукавий,

Аспиде неситий!

Що ти зробив з козаками?

Болота засипав

Благородними костями;

Поставив столицю

На їх трупах катованих!

Шевченко. Пригадай, славний Гамаліє, бойові переможні козацькі походи за честь і волю України.

Гамалія. Наш отаман Гамалія,

Отаман завзятий,

Забрав хлопців та й поїхав

По морю гуляти,

По морю гуляти,

Слави добувати,

Із турецької неволі

Братів визволяти.

Шевченко зі своїми героями виходять.

Ведучий II. Шевченкова поезія була джерелом чистої холодної води.

Ведучий I. Своїми віршами і поемами Шевченко розбудив Україну, яка конала в московському рабстві, і підніс народ наш до життя, до боротьби.

Читець II. Він був пророк великий наш.

Знав таємницю слова-грому.

Він слово гостре, як палаш,

Подав народові своєму...

І від панів тікали сни,

Зникали супокою чари.

Боялись Кобзаря пани,

І підпанки, і яничари.

Ведучий II. Сьогодні багато пишуть про жінок, які жили в серці Тараса Шевченка, які його надихали і ранили, примушували страждати. Жодна з них не ввійшла в його хату дружиною і не стала матір'ю його дітей.

Ведучий I. Найбільше почуття до Шевченка, на наш погляд, мала Варвара Репніна. Княжна жила і дихала своїм поетом. На жаль, Тарас не відповів їй взаємністю.

Сцена «Тарас Шевченко і Варвара Репніна»

Варвара Репніна пише.

Репніна. Звуть його Тарасом Шевченком. Запам'ятайте це ім'я, дорогий учителю, воно належить до мого зоряного неба. Я полюбила Шевченка від усієї душі. Полум'я кохання, що горить перед моїми очима, палить і вбиває мене. Почуття все дужче беруть мене в полон. Боже, коли б він сказав мені хоч слово, хоч натяк про свою любов до мене, я відповіла б йому пристрасним коханням. Але він мовчить. Він не дозволяє мені любити його. Може, він дозволить полюбити себе як друга? Так, як може любити старша сестра? *(Встає, після паузи.)* Коли ти не можеш назвати мене своєю коханою, Тарасе, то дозволь мені бути твоєю сестрою.

Входить Шевченко.

Шевченко. Дякую, Варваро Миколаївно, за переписані вірші. Мені прикро, що ви марнуєте час, якого у вас не так і багато. Ваша доброта – це найкоштовніший скарб, яким небо прикрасило вашу благородну душу. *(Хоче йти.)*

Репніна (затримує Шевченка). Що з вами? У вас пригнічений настрій. А на обличчі – мука. Хто вас обрав?

Шевченко. Пусте.

Репніна. Ні, скажіть. Як сестрі.

Шевченко. Як сестрі... ви знаєте, як пан Лукашевич набивався мені в товариші.

Репніна. Ліберальний пан, освічений, пише книжечки.

Шевченко. Так. Він захотів дізнатися, коли я приїду до нього для розмови. І для цього в двадцятиградусний мороз за тридцять кілометрів послав кріпака. Звичайно, пішого.

Репніна. І ви...

Шевченко. Я написав лист, що ніколи не приїду до того, хто не вміє бачити в людині душу і знущується з тих, завдяки кому він може почувати себе паном. Я написав, що назавжди припиняю знайомство з такою людиною.

Репніна. Він відповів?

Шевченко. Відповів. Сказав, щоб я не забував, що я колишній кріпак і що в нього, Лукашевича, триста таких, як я.

Репніна. Боже, як це підло, низько, жорстоко (підходить до Шевченка, цілує його обличчя і руки, плаче).

Шевченко. Спасибі вам, Варваро Миколаївно. Спасибі, сестро! Мій добрий хранителю! Тихий мій ангеле на все життя! (Стає навколішки і цілує кінець її сукні.)

Ведучий II. Варвара Репніна до кінця днів своїх пам'ятала Шевченка. Смерть Тараса стала її смертю.

Читець III. У церкву святого Різдва

Проникла у чорному жінка.

Застигла на мить. Голова

Здригнулась, як зламана гілка.

Небесна вона чи земна,

Всесильна свята, а чи грішна.

У чорнім княжна Репніна –

Тарасова доля невітшна.

Ведучий I. Поезії Кобзаря били на сполох, з рабів робили борців, зі слабких – велетнів духу.

Ведучий II. За свою полум'яну поезію Шевченко мучився, але не каявся 10 літ у солдатській неволі.

Читець IV. Міг граф Орлов з ним жити так, як друг,
Міг мати він маєток і посаду,
Лиш «Подорож з Москви у Петербург»
Чи щось подібне мав би написати.

А він утер з чола холодний піт

І не укліяв в покорі на коліна,

То й заgrimів на цілих десять літ

За друзів, за «Три літа», за Україну.

Ведучий I. У нього забрали найсвятіше – право писати і малювати. Для митця така заборона стала ударом цинічним і підлим.

Читець V. Четвертують, палять душу рими,

І думки такі страшні та зримі,

Мов гармати, вибивають двері...

Я прошу вас – олівця й паперу.

Чорна самота, і ґрати, й мури,

І злостиві погляди авгурів,

І холодні очі бухгалтерій...

Небагато – олівця й паперу!

Сцена «Караюсь, мучуся, але не каюсь»

Праворуч на авансцені стоїть фельдфебель.

Фельдфебель. Этот сосланный за пасквильные вирши на его императорское высочество хохлацкий поэт Шевченко, наверное, в душе сейчас презирает капитана Потапова, считая его тупой и пьяной скотиной. Это последние дни пребывания Шевченко в роте. Завтра-послезавтра он выйдет на свободу. Сегодня Потапов должен показать Шевченко, где раки зимуют. Сегодня Потапов сделает с Шевченко храброго царского солдата, выбьет с головы последние крохи человеческого достоинства!

Входить Шевченко, стає у центрі.

Фельдфебель. Сегодня – или никогда!

Шевченко. Караюсь, мучуся, але не каюсь!

Фельдфебель. Правофланговый первого взвода рядовой Шевченко, почему стоишь, как гриб! Выше голову! Смотри орлом! Грудью подайся вперед! Рравняйся!

Вбігає на авансцену Потапов, обдивляється Шевченка.

Потапов. По-какому это ты, братец, смотришь?

Шевченко. По-своему, ваше высокоблагородіє.

Потапов. Какими глазами, я тебя спрашиваю?

Шевченко. Своими очима, ваше высокоблагородіє.

Потапов. У тебя и голова, должно быть, своя?

Шевченко. І голова, ваше высокоблагородіє, своя, ні в кого не позичена.

Потапов. Замолчать, каналья!

Входить солдат-українець Обеременко, стає ліворуч від Шевченка.

Обеременко. Зараз почнется муштра! Буде їх высокоблагородіє робити солдата з нашого Тараса.

Потапов. Десять шагов вперед марш!

Обеременко. Починається! Поможи, Боже, нашому Тарасу!

Потапов. Винтовочные упражнения! На вытянутую руку! Слуша-ай! Упражнение первое. Штык перед собой, оп! Шаг вперед – коли! Вправо – коли! Влево – коли! Назад – коли! Вверх – отбивай! От сабли – закройсь!

Обеременко. Капітан починає казиритися. Йому хочеться, щоб Тарас став німим солдатом, щоб збагнув, що він – ніщо перед офіцером-дворянином, щоб підкорився, став би плакати або хоч би скривився.

Шевченко. Караюсь, мучуся, але не каюсь!

Фельдфебель. Нет, вы только посмотрите на этот презрительный взгляд, на эти крепко сжатые губы, которые упрямо отказываются проронить всего лишь один звук прощения. Потапов все-таки сделает с тебя образцового правофлангового, проклятый гайдамака!

Потапов. Упражнение второе! Начинай!

Обеременко. На сонці при повному спорядженні складні рушничні вправи могли б зламати кожного й не такого, як Шевченко, витривалого солдата. Але Тараса не зламають!

Шевченко. Караюсь, мучуся, але не каюсь!

Фельдфебель. Это какой-то дьявол! Чем больше усердствует Потапов, тем болем упрямым становится взгляд Шевченко. Еще неизвестно, кто кого сломает.

Обеременко. Мстива капітанова фантазія знаходить усе тяжчі і тяжчі мордування. Витримай, Тарасе! Попереду воля! Але чому капітан Потапов так знущується саме над Шевченком? Упродовж двох годин! І це напередодні волі. Чому?

Потапов. Ложись! Вставай! Ложись! Вставай! Перед собой просто! Церемониальным маршем... Ногу давай! Ногу! Бодрее! Ногу! Ногу!

Шевченко. Дивно, що все це неказане горе, всі роки приниження й зневаги минули, немовби не торкаючись мене. Мені здається, що я точнісінько той самий, що був і десять років тому. Ні одна рисочка в моєму внутрішньому образі не змінилася. Ні одна. Караюсь, мучуся, але не каюсь!

**Поезія «Каратись, мучитись, страждати»
М. Нагнибіді**

Пісня «Думи мої, думи мої»

Ведучий II. Чи актуальний сьогодні Тарас Шевченко?

Ведучий I. Так. Бо хіба можна назвати анахронізмом любов – любов до Вітчизни, любов до матері, любов до поетичного слова?

Ведучий II. Це все є у Шевченка.

Ведучий I. У Шевченка є те, що зробило його ім'я відомим у всьому світі.

Ведучий II. Україна – це Шевченко.

Ведучий I. Слова Шевченкові відлунюють у наших серцях.

Виходять на авансцену 7 студентів.

1. Ну що б, здавалося, слова...

Слова та голос – більш нічого.

А серце б'ється-ожива,

Як їх почує! Знать, од Бога

І голос той, і ті слова

Ідуть меж люди.

2. Возвеличу

Малих отих рабів німих!

Я на сторожі коло їх

Поставлю слово.

3. Свою Україну любіть.

Любіть її... Во время люте,

В останню тяжкую минуту

За неї Господа моліть.

4. Що ми?

Чиї сини? Яких батьків?

Ким? За що закуті?

5. Наша дума, наша пісня

Не вмре, не загине.

6. Не дуріте самі себе,

Учітесь, читайте,

І чужому научайтесь,

Й свого не цурайтесь.

7. У нашій раї на землі

Нічого кращого немає,

Як тая мати молодая

З своїм дитяточком малим.

І перед нею помолюся,

Мов перед образом святым

Тієї матері святої,

Що в мир нам Бога принесла...

Бабийчук Тамара. Литературно-музыкальный вечер «К тебе я, Тарас, иду»

Автор предлагает сценарий вечера, посвященного 200-летию со дня рождения Тараса Шевченко. Перед зрителем Кобзарь предстает как пророк, патриот Украины, гуманист, человек сильной воли, стойких идейных убеждений, большого таланта. Данное мероприятие имеет как познавательное, так и развивающее и воспитательное значение.

Ключевые слова: Тарас Шевченко, Украина, талант, поэт, художник.

Babiychuk Tamara. The literary and musical evening «I'm going to you, Taras»

The author provides a scenario of the evening devoted to the 200th anniversary of Taras Shevchenko. The Kobzar appears before the audience as a prophet, a patriot of Ukraine, a humanist, a person with a strong will, an unconquerable credo, a great talent. The offered action has a cognitive as well as developing and pedagogical value.

Key words: Taras Shevchenko, Ukraine, talent, poet, artist.

Ведучий II. Пророчі Шевченкові рядки останніх літ його життя дозволяють накреслити образ України майбутнього, про яку мріяв поет.

Виходять студенти в українських костюмах, у руках двох крайніх (аркою) – напис «Україна».

1. Це країна правова.

Коли

Ми діждемося Вашингтона

З новим і праведним законом?

А діждемося-таки колись!

2. Це країна вільна.

Оживуть степи, озера,

І не верстовії,

А вольнії, широкії,

Скрізь шляхи святії

Простеляться...

3. Це країна дружби, злагоди.

А всім нам вкупі на землі

Єдиномисліє подай

І братолюбіє пошли.

4. Це країна людей праці.

Роботящим умам,

Роботящим рукам

Перелогі орать,

Думать, сіять, не ждять

І посіяне жать

Роботящим рукам.

5. Це країна високої моралі, у якій на найвищий п'єдестал буде поставлено матір.

І на оновленій землі

Врага не буде, супостата,

А буде син, і буде мати,

І будуть люди на землі.

Ведучий I. Чи маємо ми сьогодні таку Україну?

Ведучий II. Тарас Шевченко учить нас, співвітчизники, бути справжніми патріотами своєї Батьківщини.

Ведучий I. Не бути яничарами, не бути байдужими, не бути космополітами.

Ведучий II. Працювати в ім'я України, творити добро, жити за законами любові.

Поезія «До українців» В. Баранова

Пісня «Рече та стогне Дніпр широкий» (хор)

У сценарії використано поезії Марини Влад, Дмитра Павличка, Наталки Поклад, Степана Пушика, Володимира Соботовича.